

voorstellingen en performances geleid via een vernuftige opstelling of dramaturgie, onrechtstreeks aangesproken via een denkbeeldige ander en aan zijn lot overgelaten door open eindes allerhande: de toeschouwer nam zijn imaginaire dubbelganger willens nillens mee naar huis. In interviews deden deufert + plischke begroeting en applaus af als de laatste rest van een conservatieve theatertraditie, het laatste element dat nog gedeconstrueerd diende te worden. Dat die ideologische koppigheid hun choreografische onderzoek naar het sociale met stevige paradoxen opzadelde, was geen bekommernis.

IN INTERVIEWS DEDEN DEUFERT + PLISCHKE BEGROETING EN APPLAUS AF ALS DE LAATSTE REST VAN EEN CONSERVATIEVE THEATERTRADITIE, HET LAATSTE ELEMENT DAT NOG GEDECONSTRUEERD DIENDE TE WORDEN. DAT DIE IDEOLOGISCHE KOPPIGHEID HUN CHOREOGRAFISCHE ONDERZOEK NAAR HET SOCIALE MET STEVIGE PARADOXEN OPZADELDE, WAS GEEN BEKOMMERNIS.

Die ene buiging markeert dan ook een breuk, introduceert een nieuwe cyclus in het werk van deufert + plischke. Ze maakt in zekere zin ook integraal deel uit van *reportable portraits*: dit gebaar is de erkenning van het feit dat *deze* voorstelling niet kan bestaan zonder *dit* publiek. Net als deufert + plischkes vorige groepscreatie *directory: tattoo* (2006) stelt *reportable portraits* de vraag naar het sociale, ditmaal letterlijk in de vorm van een groepsportret. Maar daarbij wordt de persoonlijke mythologie van de kunstenaarstweeling achterwege gelaten, wijkt de multimediale dramaturgie voor een strikt choreografische aanpak en ademt het geheel een lichtheid, speelsheid en openheid zonder voorgaande.

En toch heffen de buiging en hernieuwde interpretatievrijheid oude, hardnekkige vragen niet helemaal op. Hoe moeten we de spanningsverhouding tussen het sociale en het solitaire in het werk van deufert + plischke begrijpen?

2.

Wat de solitaire ruimte van het schrijven niet kan uitwissen, is het bestaan van de anderen. Het is een kwestie waar Bernardo Soares voortdurend over piekert, omdat ze de grens van zijn schrijven aangeeft. De dood van een buurman of het vertrek van de bode op kantoor maken hem niet enkel duidelijk dat deze mensen echt bestaan, zelfs in hun afwezigheid maken ze nog deel uit van het narratieve weefsel dat Soares' leven ook buiten zijn notitieschrift is. Het

leven van anderen gaat ook het voorstellingsvermogen te boven: 'Dat is de cruciale fout van de literaire verbeelding: te menen dat de anderen ons zijn en dat zij zouden voelen als wij. Maar gelukkig voor de mensheid is ieder mens slechts wie hij is, met dien verstande dat het aan genieën gegeven is nog een paar anderen te zijn.'⁴ Het is welbekend dat Fernando Pessoa een uitgebreide reeks heteroniemen creëerde, elk met een eigen leven en poëtica, en zelfs met onderlinge briefwisseling. Ook Soares huldigt die literaire waarheid in zijn dagboek: 'Ieder van ons is meerdere anderen, is velen, is een uitgebreide reeks zichzelf. (...) In de uitgestrekte kolonie van ons zijn bevinden zich lieden van velerlei soort die verschillend voelen en verschillend denken. (...) En die hele wereld van mij van elkaar vreemde personen werpt als een diverse maar compacte menigte één enkele schaduw – dit stille, schrijvende lichaam (...).'⁵

De voorbije jaren hebben deufert + plischke in creaties en workshops een werkmethode ontwikkeld die ze 'formuleren en herformuleren' noemen. Daarbij circuleren schriften met notities langdurig in de studio, en wordt de tekst telkens geherformuleerd door iemand anders. Voor de *directory*-trilogie waren persoonlijke herinneringen het uitgangspunt. Na herhaald herschrijven door anderen verwijderden die zich van het origineel en kregen ze een meer accurate, fictieve vorm. Via een gedeeld dagboek, dat als medium zowel de schriften, het schrijven als de interventie van anderen omvat, verhoudt die collectieve praktijk zich tot de onmogelijkheid zijn eigen biografie te schrijven zonder de aanwezigheid van anderen – een gedachte die ook voor het portret opgaat. Na een eerste poging in *directory: tattoo* om deze werkwijze ook voor bewegingsmateriaal aan te wenden, werd ze voor *reportable portraits* op punt gesteld en maakt ze het hart van de creatie uit. Het proces van herformuleren vindt een verlengstuk op de scène, lijkt er rechtstreeks over te gaan in een 'semi-heteronieme' choreografie. Niet het heteroniem van de 'kunstenaarstweeling deufert + plischke' staat centraal, wel de vele dubbelgangers die de lichamen van vijf personen in een groepsconstellatie bevolken.

In een nagesprek lichtten Deufert en Plischke hun methode toe, die ze voor *reportable portraits* grondig hebben herzien in dialoog met dramaturge Sandra Noeth. De vijf performers dansten elk een kort zelfportret dat op video werd vastgelegd en vervolgens in het schrijven geanalyseerd aan de hand van enkele parameters (textuur, toestand, associatie, figuur). Elk notitieschrift bevatte uiteindelijk het veelstemmige portret van een danser, geschreven en her-